

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

ПАЯНОВА Ліана Володимирівна

УДК 35.072.

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІЧНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

КИЇВ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Донецькому державному університеті управління Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор **ДІДЕНКО Ніна Григорівна**,
Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості Міністерства соціальної політики України (м.Київ),
професор кафедри публічного управління та адміністрування.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, доцент **ПАРУБЧАК Іван Орестович**,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З.
Гжицького Міністерства освіти і науки України;

доктор наук з державного управління, професор **ОРЛОВА Наталія Сергіївна**,
професор кафедри публічного управління та адміністрування,
Київський національний торговельно-економічний університет Міністерства освіти і науки України.

Захист відбудеться *3 квітня 2019 року о 12 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.891.02 Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, к. 201.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України (03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17).

Автореферат розісланий *28 лютого 2019 року*.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Я.В. Мельник

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Стратегічний вибір України щодо інтеграції до ЄС визначає необхідність розробки відповідних механізмів державного управління для реалізації даного вибору. Особливо важливим у цьому контексті є економічне співробітництво між Україною та Європейським Союзом, що передбачає функціонування глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі, взаємовідкриття ринків, регуляторне та інституційне наближення України до економічних стандартів ЄС, реалізацію економічної складової Угоди про асоціацію. Це дасть можливість вивести співпрацю між Україною та ЄС на якісно новий рівень, суттєво наблизити економічну систему України до економічної системи Євросоюзу на основі взаємної лібералізації, вільного руху товарів, капіталів та послуг, гармонізації підходів та принципів, наяких будуються галузеві політики, закріпити Україну як конкурентоспроможного та інвестиційно привабливого учасника глобальної економіки.

У науковому дискурсі євроінтеграційних процесів серед зарубіжних вчених слід виділити публікації таких авторів, як: Д.Дайнен, Р.Дарендорф, К.Дойч, Д.Мітрані, Ж.Моне, А.Моравчік, Д.Най, Б.Росамонд, А.Спінеллі, Е.Хаас, Ю.Хабермас, С.Хоффман, Ф.Шміттер, Х.Шульц та ін.

Розвиток відносин між Україною та ЄС в різних аспектах співробітництва, особливості євроінтеграційних реалій досліджуються такими українськими вченими як: А.Гальчинський, Л.Губерський, Я.Жаліло, В.Копійка, Г.Перепелиця, Р.Петров, І.Тодоров, С.Толстов, І.-Х.Фролова, В.Чумак, В.Чужиков, О.Шаповалова та ін.

Загальні питання європейської інтеграції та роль органів державного управління у цих процесах розглянуті у роботах А.Баровської, Ю.Гарячої, Н.Гнидюк, І.Грицяка, Н.Діденко, І.Ковалья, Є.Кіш, А.Круглашова, М.Лахижі, М.Лендєла, М.Назаренко, Ю.Палагнюк, В.Стрельцова, М.Чулаєвської та ін. Питанням економічного співробітництва між Україною та ЄС присвячені роботи Л.Акуленко, В.Мовчан, Н.Орлової, І.Парубчака, Л.Прокопенка, О.Рудіка, О.Сушка, В.Тихоновича, О.Шниркова, Н.Щербати та ін.

Але, незважаючи на значну кількість проведених досліджень, у зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, наука державного управління потребує розробки питань, що стосуються удосконалення механізмів державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС для імплементації Угоди, інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, попередження ризиків в процесі співпраці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу підготовлено відповідно до плану науково-дослідних робіт Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України за темами: «Теоретико-методологічні засади сучасного соціального управління» (державний реєстраційний номер 0105U004514, 2009-2011 р.), «Філософсько-психологічні проблеми соціальної взаємодії в системі сучасного управління» (державний реєстраційний номер 0111U007588, 2012-2018 рр.), у

межах яких автором досліджувалися механізми державного управління процесом євроінтеграції України, реалізація економічного співробітництва між Україною та ЄС, процес адаптації законодавства України до законодавства ЄС, діяльність органів державного управління щодо розвитку зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Мета і завдання дослідження. *Метою дослідження є обґрунтування науково-методичних підходів до вдосконалення механізмів державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС і розробка практичних рекомендацій для підвищення ефективності роботи органів державної влади у даній сфері.*

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких *завдань*:

визначити теоретико-методологічні підходи до процесу європейської інтеграції та державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС;

здійснити ретроспективний аналіз розвитку економічного співробітництва між Україною та ЄС у процесі євроінтеграції;

дослідити принципи, функції, зміст державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС;

проаналізувати правові засади державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС і визначити шляхи адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу у цій сфері;

оцінити ефективність інституційного та організаційного механізмів державного управління в реалізації економічного співробітництва між Україною та ЄС, з'ясувати ризики співробітництва в контексті внутрішніх реформ та геополітичних змін і шляхи їх попередження;

обґрунтувати можливості та форми державної підтримки економічного співробітництва між Україною та ЄС у процесі реалізації Угоди про асоціацію;

запропонувати шляхи розвитку транскордонної співпраці регіонів України та ЄС як складової економічного співробітництва;

розробити комплексний механізм державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС в межах Угоди про асоціацію та шляхи його впровадження в практичній діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.

Об'єктом дослідження є процеси державного управління в сфері європейської інтеграції.

Предмет дослідження – удосконалення механізмів державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дослідження складають фундаментальні положення теорії державного управління у сфері європейської інтеграції та економічного співробітництва між Україною та ЄС.

У ході дослідження використано сукупність загальних і спеціальних методів, які відповідають меті та завданням дослідження. Зокрема, у роботі використано системний, структурно-функціональний підходи для визначення концептуальних основ європейської інтеграції й методології державного

управління євроінтеграційними процесами та розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС. Для визначення шляхів адаптації національного законодавства до законодавства ЄС використано порівняльний метод, для аналізу стану економічного співробітництва - статистичний метод, метод експертних оцінок. Абстрактно-логічний метод застосовано для теоретичного узагальнення й формування висновків, програмно-цільовий - для розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення діяльності органів державної влади з управління економічним співробітництвом між Україною і ЄС та реалізації економічної частини Угоди про асоціацію.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні науково-методичних підходів та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною і ЄС і підвищення на цій основі ефективності державного впливу на процеси євроінтеграції України, виконання економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Новизна наукових результатів конкретизується в таких положеннях:

вперше:

розроблено комплексний механізм державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС в межах виконання Угоди про асоціацію, який базується на поєднанні інституційного, нормативно-правового, організаційного, інформаційного механізмів, що представлені сукупністю принципів, методів, інструментів, застосування яких органами державної влади забезпечує створення відповідного регуляторного середовища, інституційної та організаційної структури співробітництва;

удосконалено:

принципи, функції, зміст державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС, зокрема уточнено поняття «державне управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС» як сукупність рішень і дій органів державної влади України інституційного, правового, організаційного, фінансового, інформаційного характеру, спрямованих на розвиток економічного співробітництва, виконання економічної частини Угоди про асоціацію, поліпшення міждержавних відносин та підтримку європейського вибору України, що передбачає організацію співпраці на принципах прозорості, обміну інформацією, добросовісної конкуренції, чіткого розподілу повноважень та відповідальності суб'єктів співробітництва, узгодженого усунення перешкод для взаємної співпраці, партнерства, комплексності та ефективності;

діяльність державних органів управління щодо попередження ризиків економічного співробітництва між Україною та ЄС засобами кредитування і страхування експортних поставок, розгортання загальнонаціональної мережі надання інформаційних, маркетингових і консалтингових послуг, сприяння участі національних експортерів у економічних форумах, виставках і ярмарках, лобювання експорту засобами економічної дипломатії тощо;

форми державної підтримки економічного співробітництва між Україною та ЄС у процесі реалізації Угоди про асоціацію шляхом захисту інтересів

українських виробників на ринку ЄС, використання Експортного бренду, здійснення ефективного митно-банківського контролю за імпортом угодами з метою зменшення відпливу капіталу з країни, розширення спільних інвестиційних проектів за участю європейського капіталу в стратегічних галузях української економіки;

набули подальшого розвитку:

теоретико-методологічні підходи до процесу європейської інтеграції та державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС, що передбачає встановлення системи державного управління у цій сфері на засадах компетентності, відповідальності, стратегічного довгострокового планування, поширення зв'язків між суб'єктами економічної співпраці;

правові засади державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС шляхом реалізації Дорожньої карти законодавчого забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що передбачає узгодження національних технічних регламентів з регламентами ЄС, системами стандартизації, метрології, акредитації, оцінки відповідності та ринкового нагляду, узгодження національного законодавства з відповідними положеннями *acquis* ЄС, здійснення необхідних адміністративних та інституційних реформ з метою укладення Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів (Угода АСАА) тощо;

ретроспективний аналіз розвитку економічного співробітництва між Україною та ЄС, в якому виділені три етапи: I - підписання Угоди про партнерство та співробітництво з державами-членами ЄС (червень, 1994 р.), співпраця в межах Європейської політики сусідства, ухвалення Спільної стратегії ЄС щодо України (1999), II - затвердження Програми інтеграції України до ЄС (2000), плану дій Україна – ЄС (2005), парафування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2012 р.), призупинення процесу підготовки до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (21 листопада 2013 р.), переговори щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, III - підписання та імплементація положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2014 по теперішній час);

питання транскордонної співпраці регіонів України та ЄС як складової економічного співробітництва, виконання Угоди про асоціацію шляхом поліпшення управління кордонами, формування конкурентоспроможної прикордонної економіки, розвитку прикордонної торгівлі, створення транскордонних кластерів, розширення транспортних коридорів, створення торговельно-логістичних центрів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні розроблених науково-методичних засад та практичних рекомендацій для розвитку механізмів державного управління та діяльності органів державної влади у сфері економічного співробітництва між Україною та ЄС.

Одержані наукові результати знайшли практичне впровадження у діяльності Національного агентства України з питань державної служби (довідка № 873 /19 від 18.02.2019), Маріупольської міської ради (довідка № 27.2 – 64168-57.1 від 22.11.2018), Української асоціації європейських студій (довідка № 1/17-

12 від 17.12.2018), у навчальному процесі Донецького державного університету управління при викладанні дисциплін «Соціальна і гуманітарна політика», «Європейська соціальна політика і моделі соціального партнерства» (довідка № 02-11/94 від 11.09.2018).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, де подано авторське бачення вирішення актуального наукового завдання розробки науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС. У дисертації не використовуються ідеї або розробки інших дослідників - співавторів опублікованих наукових праць, а наведені саме ті положення, що є особистим внеском здобувача та знайшли своє відображення у списку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дослідження. Основні результати і висновки дисертації обговорювались на таких науково-комунікативних заходах, як: VI Всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю «Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади» (м.Полтава, 22 листопада 2011 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю «Соціально-гуманітарні аспекти співробітництва між Україною та ЄС у контексті Східного партнерства і Стратегії «Європа – 2020» (м.Донецьк, 6-7 квітня 2012 р.), V Міжнародна наукова Інтернет-конференція «Соціально-гуманітарні проблеми менеджменту» (м.Донецьк, 21 листопада 2012 р.), XIII Міжнародний науковий конгрес «Публічне управління: виклики XXI століття» (м.Харків, 21-22 березня 2013 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Регіональний розвиток - основа розбудови української держави» (м.Донецьк, 9-10 квітня 2013 р.), IX Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми теорії та практики міського управління (економіко-правовий аспект)» із циклу міжнародних науково-практичних конференцій «Місто, регіон, держава» (м.Донецьк, 31 жовтня - 1 листопада 2013 р.), I Міжнародна науково-практична конференція «Політика корпоративної соціальної відповідальності в контексті сталого соціально-економічного розвитку» (м. Донецьк, 5-6 грудня 2013 р.), Науково-практична конференція за міжнародною участю «Модернізація державного управління: теорія та практика» (м.Львів, 11 квітня 2014 р.), VI Міжнародна наукова конференція аспірантів та докторантів з державного управління, (м.Одеса, 22 травня 2015 р.), VII Міжнародна наукова конференція аспірантів та докторантів із державного управління (м.Одеса, 27 травня 2016 р.).

Публікації. Основні положення й результати дослідження опубліковано в 17 наукових роботах, з них 4 статті у фахових виданнях з державного управління, 2 - у зарубіжних виданнях, 11 - у матеріалах та тезах конференцій.

Структура та обсяг роботи. Загальний обсяг дисертації становить 236 сторінок. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, містить 6 таблиць і 4 рисунки (на 10 сторінках). Список використаних джерел з 215 найменувань наведено на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, її значущість, показано зв'язок із науковими програмами й темами, сформульовано мету й завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну отриманих результатів, їх практичне значення, подано інформацію про апробацію і впровадження результатів дослідження, відомості про публікації, зазначено структуру дисертації та її обсяг.

У першому розділі – *«Теоретико-методологічні засади державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС»* - досліджено теоретичні підходи до процесу європейської інтеграції та економічного співробітництва між Україною та ЄС, здійснено ретроспективний аналіз розвитку економічного співробітництва між Україною та ЄС у контексті євроінтеграції, визначено принципи, функції, зміст державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС.

Визначено, що теоретичні засади економічного співробітництва між Україною та ЄС засновуються на основних положеннях теорії європейської інтеграції та Європейської політики сусідства, що передбачає встановлення системи державного управління у цій сфері, яка ґрунтується на компетентності, відповідальності, стратегічному довгостроковому плануванні, поширенні зв'язків між суб'єктами економічної співпраці. Для України євроінтеграційний процес представляє можливість модернізувати різноманітні сфери діяльності країни, що є особливо важливим для економічної сфери, адже саме від цього чинника залежить ефективне функціонування державної системи.

На підставі аналізу теорій європейської інтеграції (федералізму, функціоналізму/неофункціоналізму, реалізму, взаємозалежності тощо) визначено, що європейська інтеграція є процесом усупільнення державами-членами Європейського Союзу (ЄС) власних суверенітетів, створення ними спільних інституцій, яким вони делегували частину своїх національних повноважень для того, щоб рішення в певних сферах загальних інтересів могли ухвалюватись демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні.

Якщо оцінювати вплив євроінтеграційних ідей на розвиток економічної співпраці між Україною та ЄС, слід зазначити, що ідея об'єднаної Європи мала важливе значення як в економічному, так і політичному та безпековому контекстах на протязі всього історичного періоду розвитку континенту і засновувалася на сталих торгівельних та економічних зв'язках, розширення яких вимагало зняття митних бар'єрів, уніфікації стандартів та регламентів.

В межах європейської інтеграції економічна інтеграція розглядається як процес зближення національних економік шляхом утворення єдиного економічного простору для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, робочої сили через національні кордони. Встановлено, що на мікрорівні вирізняють горизонтальну, вертикальну, змішану інтеграцію, а на макрорівні інтеграція розвивається на основі формування економічних об'єднань країн з тим чи іншим ступенем узгодження їхніх національних політик.

Доведено, що основними напрямками економічного співробітництва можна вважати укладення угод про зони вільної торгівлі, лібералізацію торгових потоків між країнами-партнерами, удосконалення торгово-економічного регуляторного середовища та інвестиційного клімату, посилення економічної інтеграції та співпраці.

Економічна привабливість ЄС для України полягає, насамперед, у змозі приєднатися до високої культури дієвого ринкового господарювання і піднести на відповідний рівень власну економіку. Європейський ринок є одним з найбільших, платоспроможних та новітніх, тому євроінтеграція для України – це подолання технологічної відсталості, збільшення обсягів залучення іноземних інвестицій і інноваційних технологій, зростання кількості робочих місць, підвищення конкурентоспроможності національних виробників.

На основі ретроспективного аналізу економічного співробітництва між Україною та ЄС визначено основні етапи співпраці: I етап - підписання Угоди про партнерство та співробітництво з державами-членами ЄС (червень, 1994 р.), співпраця в рамках Європейської політики сусідства, ухвалення Спільної стратегії ЄС щодо України (1999); II етап - затвердження Програми інтеграції України до ЄС (2000), плану дій Україна – ЄС (2005), парафування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2012 р.), призупинення процесу підготування до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (21 листопада 2013 р.), переговори щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС; III етап - підписання та імплементація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2014 по теперішній час).

Підписання Угоди про асоціацію та ПВЗВТ в 2014 р. було актом стратегічного та геополітичного значення в історії України, символом життєво важливої боротьби за європейський вибір України як демократичної і незалежної держави. Угода про асоціацію ставить за мету оновити спільні інституційні рамки співпраці України та ЄС; сприяти поглибленню стосунків у всіх сферах; посилити політичну асоціацію й економічну інтеграцію на основі взаємних прав та обов'язків. Це допоможе модернізувати українську економіку відповідно до передової європейської практики, створити сприятливі умови для іноземних і внутрішніх інвестицій, для подальшого виробництва продукції на експорт до ЄС.

З 1 вересня 2017 р. Угода про асоціацію між Україною та ЄС набрала чинності в повному обсязі. Таким чином, створені всі необхідні умови для розвитку активного економічного співробітництва між Україною та ЄС. Цьому сприяє, зокрема, те, що 1 лютого 2018 р. Україна набула повноправного членства в Регіональній конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження, що дає змогу для виробництва товарів в Україні закуповувати сировину та комплектуючі в країнах-учасниках Конвенції, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю, а вже готову продукцію експортувати до інших країн-членів Конвенції.

Доведено, що підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС стало важливим кроком для економічного співробітництва у більш ніж у 30 сферах, лібералізації і синхронізованого відкриття ринків ЄС та України, взаємного збалансування торгівлі, надання на засадах взаємності режиму сприяння

інвестиціям з ЄС в Україну та українським експортерам на ринках ЄС, запровадження спільного правового поля і єдиних стандартів у сфері конкуренції та державної підтримки виробників. Але подальший розвиток економічних відносин між Україною та ЄС потребує нового формату співробітництва, який необхідно нормативно й організаційно опрацювати, визначивши всі зовнішні та внутрішні ризики та основні напрями діяльності державної влади щодо їх подолання.

Уточнено поняття «державне управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС» як сукупність рішень і дій органів державної влади України інституційного, правового, організаційного, фінансового, інформаційного характеру, спрямованих на розвиток економічного співробітництва, виконання економічної частини Угоди про асоціацію, поліпшення міждержавних відносин та підтримку європейського вибору України, що передбачає організацію співпраці на принципах прозорості, обміну інформацією, добросовісної конкуренції, чіткого розподілу повноважень та відповідальності суб'єктів співробітництва, узгодженого усунення перешкод для взаємної співпраці, партнерства, комплексності та ефективності.

Встановлено, що функціями державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС є: розробка стратегії співробітництва; розподіл повноважень і відповідальності між органами влади щодо виконання економічної частини Угоди про асоціацію; адаптація національного законодавства до економічного аequus ЄС, європейських стандартів і технічних регламентів; інституційна розбудова економічного співробітництва; інформаційно-консультативна функція для підвищення рівня поінформованості виробників-експортерів про можливості та перспективи економічного співробітництва між Україною та ЄС.

Визначено важливість узгодження економічних інтересів зі стратегічними цілями розвитку держави та вирішення в управлінні економічним співробітництвом таких завдань як: удосконалення національного законодавства, оскільки відсутність єдиних нормативно-правових та інших стандартів, наближених до стандартів Європейського Союзу, уповільнює темпи розвитку співпраці; організація державної підтримки українських експортерів в організаційному, фінансово-економічному, політичному плані; підтримка ініціювання співробітництва суб'єктами господарювання та створення для цього відповідних організацій і структур; розробка ефективної моделі координації співробітництва, особливо для реалізації конкретних проектів; підготовка кваліфікованих кадрів, здатних генерувати нові ідеї, залучати інвестиції та здійснювати ефективний менеджмент.

У другому розділі – *«Аналіз механізмів державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС»* - досліджено правові засади державного управління економічним співробітництвом Україна – ЄС та шляхи адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, розглянуто інституційний та організаційний механізми державного управління економічним співробітництвом Україна – ЄС у процесі реалізації Угоди про асоціацію, проаналізовано ризики економічного співробітництва

Україна – ЄС у контексті внутрішніх реформ і геополітичних змін й шляхи їх попередження.

На основі аналізу правової бази економічного співробітництва між Україною та ЄС доведено, що економічні інтеграційні процеси потребують удосконалення, узгодження і приведення національного законодавства України до норм і стандартів Європейського Союзу та створення таким чином нової правової бази співробітництва, яка зорієнтована на адаптацію законодавства в сегментах економічного асquis, який стосується визначення пріоритетів в економічній сфері, врахування характеру адаптації та особливостей застосування способів здійснення цього процесу. Такий підхід буде оптимальним і з точки зору досягнення необхідного балансу між витратами на гармонізацію та очікуваним результатом. Тому необхідність впровадження такого комплексного документа визначено в Дорожній карті законодавчого забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Так, згідно Угоди про асоціацію Україна має прийняти п'ять тисяч гармонізованих стандартів, близько двадцяти чотирьох тисяч європейських стандартів. Участь у гармонізації законодавства, визначення сумісності національних та європейських стандартів потребує активної участі органів державної влади у роботі європейських і міжнародних організацій зі стандартизації та оцінки відповідності, включаючи акредитацію. Україна також зобов'язана поступово виконати умови набрання членства в європейських організаціях зі стандартизації (CEN, CENELEC та ETSI).

Встановлено, що для розвитку економічного співробітництва між Україною та ЄС потрібна розбудова інституційної спроможності виконання Угоди, що зумовило запровадження посади Віце-прем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, посад заступників міністрів з питань європейської інтеграції; створення Урядового офісу з європейської та євроатлантичної інтеграції; Генеральних директоратів міністерств, які відповідають, в тому числі, за реалізацію євроінтеграційних політик та виконання Угоди; Ради з питань торгівлі та сталого розвитку для впровадження і дотримання чіткої імплементації заходів, охоплених главою 13 «Торгівля і сталий розвиток»; Офісу з просування експорту при Міністерстві економічного розвитку та торгівлі України; Парламентського комітету асоціації між Україною та Європейським Союзом (ПКА); на експертному рівні – Кластеру 1 Підкомітету з питань економіки та іншого галузевого співробітництва Комітету Асоціації між Україною та ЄС; на рівні громадськості - Робочої групи 3 «Економічна співпраця, зона вільної торгівлі, транскордонне співробітництво» Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна - ЄС.

Визначено, що наявність наведеного кола інституційних структур потребує об'єднання зусиль щодо напрацювання моніторингових та координаційних механізмів виконання економічної частини Угоди, що дасть змогу прораховувати, якими мають бути наступні кроки в управлінні економічним співробітництвом між Україною та ЄС.

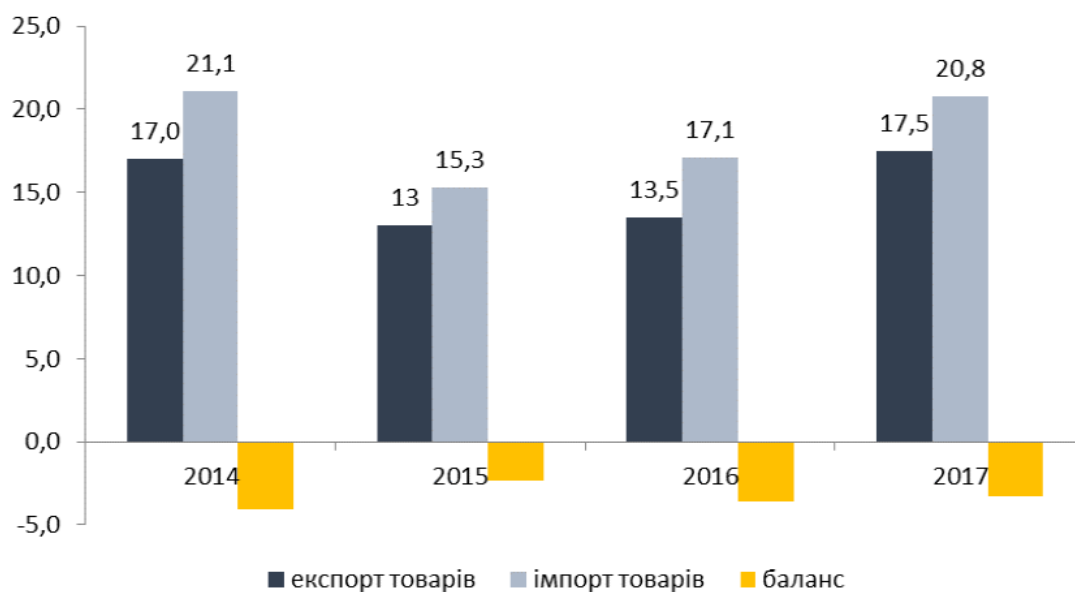
Наприклад, відповідно до ухваленого законодавства, формується інфраструктура якості в Україні європейського зразка, що включає: Національне агентство з акредитації України (НААУ), Національний орган стандартизації

(ДП «УкрНДНЦ»), Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) та інші органи державного ринкового нагляду.

У рамках виконання зобов'язань України щодо застосування міжнародних документів, що використовуються у митній справі і торгівлі, та керівних принципів ЄС, таких як Митні прототипи (Customs Blueprints), у грудні 2018 року Уряд прийняв рішення про реорганізацію Державної фіскальної служби України шляхом її поділу на дві служби: Державну податкову службу України та Державну митну службу України.

В рамках розвитку торгівельно-економічного співробітництва важливим кроком у сфері спрощення доступу на ринки ЄС стало впровадження інституту «уповноваженого експортера».

Встановлено, що на сьогодні ЄС є ключовим торговим партнером України. Частка ЄС становить 42,1% українського експорту та 41,5%, імпорту в Україну. Найбільше до ЄС Україна продає товари сільськогосподарської продукції, електрообладнання, а також недорогочінні метали та продукти рослинного походження. Разом з тим, незважаючи на те, що українські підприємства показують прогрес в освоєнні європейських ринків, торговельне сальдо залишається мінусовим. У 2017 р. в грошовому вираженні український імпорт перевищував експорт на 3,3 млрд. дол., за 6 місяців 2018 р. імпорт товарів з ЄС перевищив експорт на 1 млрд. дол. (10,8 млрд. дол. проти 9,8 млрд. дол.) (див. рис.1).

За даними Держстатистики

Рис. 1. Динаміка торгівлі товарами з ЄС, 2014-2017 роки, млрд. дол. США

Встановлено, що наразі поставки продукції на ринок ЄС проводять майже 13 тисяч українських компаній, що на 40% більше, ніж на момент старту дії ЗВТ. У 2017 році продовжилося розширення товарного асортименту в експорті товарів – індекс проникнення на експортні ринки Європи суттєво зріс за більшістю товарних груп. Але, враховуючи, що найбільш вагомими результатами

показників експорту дають товари з високим рівнем доданої вартості, тривожить структура експорту до ЄС, де у 2017 р. залишалися 29% частки сировини, 27% частки напівфабрикатів, 43% частки переробленої продукції, що свідчить про нагальність швидкого зростання в Україні конкурентоздатних підприємств з продукцією високої доданої вартості, затребуваної на ринку ЄС. Приблизно дві третини переробленої продукції постачається промисловим споживачам в ЄС, що робить українських експортерів частиною європейських виробничих ланцюжків. Зокрема на даний час понад 700 українських підприємств, які запровадили міжнародну систему аналізу ризиків та контролю критичних точок НАССР, мають право експортувати продукцію в країни ЄС. Це зумовлює необхідність створення представництв, забезпечення компетентними співробітниками і розвитку системи дистрибуції в Європі.

Виконання Угоди про асоціацію, включно із ПВЗВТ, отримало позитивну оцінку на 20-му Саміті Україна-ЄС (9 липня 2018 р.) та Раді асоціації (17 грудня 2018 р.). У порівнянні з 2017 роком, прогрес виконання запланованих завдань у 2018 році зріс на 11% і склав 52%. Також протягом 2018 року Україна додатково виконала 16% зобов'язань, передбачених на 2017 рік.

Встановлено, що розвиток економічного співробітництва між Україною та ЄС може супроводжуватися такими ризиками як: подальше спрямування економіки держави на експортну модель розвитку, яка об'єктивно означає випереджаюче збільшення обсягів реалізації продукції національних підприємств на зовнішніх ринках при незначному позитивному впливі на економічну ситуацію всередині країни; погіршення структури експорту внаслідок збільшенню його сировинної та низькотехнологічної складової з низькою доданою вартістю через спрощення доступу такої продукції на зовнішні ринки; подальше загострення проблеми обмеженості технічних, у першу чергу інфраструктурних (особливо транспортних) можливостей національної економіки для забезпечення експортної активності; неготовність державних інститутів до послідовного жорсткого захисту інтересів вітчизняних експортерів на міжнародному рівні; збільшення товарної маси на внутрішньому ринку низькоякісної, небезпечної для споживачів імпортованої продукції.

Визначено, що одним з останніх ризиків є європейська політика протекціонізму, яка негативно впливає на розвиток економічного співробітництва, коли державне регулювання ринку сировини в ЄС у розумінні Регламенту ЄС 2018/825 може бути спрямоване на: металургію з експортним митом на металобрухт; соняшникову олію з експортним митом на насіння соняшнику; виробників ДВП, ДСП, меблів та іншої продукції з експортною заборонаю лісу-кругляку, які складають основну частину експорту України. Інша проблема вітчизняної зовнішньої торгівлі - високий рівень тіньового експорту та імпорту з країнами ЄС (деревина, контрабанда сигарет тощо).

Доведено, що з метою подолання зазначених ризиків державна політика економічного співробітництва з ЄС повинна не тільки передбачати бюджетну підтримку експорту, а й створювати відповідні умови для його зростання, оскільки в сучасних умовах міжнародної конкуренції для просування української продукції на зовнішні ринки недостатньо тільки зусиль її виробників. Потрібна

суттєва допомога держави засобами кредитування і страхування експортних поставок, розгортання загальнонаціональної мережі інформаційних, маркетингових і консалтингових послуг, сприяння участі національних експортерів в економічних форумах, виставках і ярмарках, лобіювання експорту засобами економічної дипломатії.

У третьому розділі – *«Шляхи удосконалення механізмів державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС в рамках реалізації Угоди про асоціацію»* - обґрунтовано форми державної підтримки економічного співробітництва між Україною та ЄС у процесі реалізації Угоди про асоціацію, запропоновано шляхи розвитку транскордонної співпраці регіонів України та ЄС як складової економічного співробітництва, розроблено комплексний механізм державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС в рамках Угоди про асоціацію та шляхи його впровадження у практичній діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.

Визначено, що створення зони вільної торгівлі передбачає новий формат економічного співробітництва, який засновується на принципах вільної ринкової економіки, належного державного управління, боротьби з корупцією, сприяння сталому розвитку. Для допомоги українським виробникам потрібна державна система підтримки, яка складатиметься з кількох елементів: фінансового (експортно-кредитне агентство), інституції з підтримки та просування експорту, посилення роботи закордонних дипломатичних установ в їхній спроможності в представленні інтересів у економічній площині.

З метою поширення можливостей використання потенціалу ЗВТ між Україною та ЄС для збільшення доступу українських товарів та послуг на ринок ЄС актуальними залишаються зменшення нетарифних обмежень, зокрема пов'язаних з санітарними та фітосанітарними заходами та технічними бар'єрами у торгівлі (виконання Стратегії СФЗ, підписання Угоди АСАА), розвиток електронної торгівлі з ЄС та інтеграція у Цифровий ринок ЄС, підтримка виходу малих та середніх підприємств на ринок ЄС.

Важливим аспектом державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС є необхідність перегляду певних пунктів економічної частини Угоди, адже переговори зі створення ЗВТ фактично були закінчені майже 10 років тому, за цей час економічна ситуація в Україні змінилася, отже проведення спільної оцінки фактичної дії угоди є нагальною.

Обґрунтовано необхідність компенсації економічних утрат участі України в зоні вільної торгівлі з Європейським Союзом шляхом поетапної лібералізації доступу на вітчизняний ринок, захисту інтересів українських виробників на ринку ЄС, розширення спільних інвестиційних проектів за участю європейського капіталу в стратегічних галузях української економіки. Так, наприклад, у 2016 р. завершився проект «Сприяння взаємній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та Європейським Союзом» (45 млн. євро). Загальний обсяг фінансування в рамках двосторонніх програм грантової допомоги для України у період 2014-2020 рр. має скласти від 0,83 до 1,01 млрд. євро. У 2018 р. 112 підприємств залучили 380 млн. грн. кредитів у

рамках Програми Німецько-Українського Фонду та ініціативи EU4Business. У 2018 р. підписано Меморандум про порозуміння щодо надання Україні четвертої програми макрофінансової допомоги ЄС розміром 1 млрд. євро.

Важливою умовою співпраці між Україною та ЄС є прийнята в рамках програмування Європейського інструменту сусідства (ЄІС) на період 2017-2020 рр. «Стратегічна Програма допомоги ЄС на період 2018-2020 рр. Україна».

Розвиток економічного співробітництва між Україною та ЄС має супроводжуватися інформаційно, тому презентація 18.09.2018 р. Експортного бренду як стрижня комунікації, який системно та послідовно почне комунікувати експортні можливості України, є актуальною. Державна підтримка Експортного бренду дозволить виробникам значно знизити витрати на просування й рекламу і спростить процес виходу на нові ринки. Експортний бренд має допомагати експортерам суттєво збільшувати обсяги продажів, адже вони забезпечують 47,9% ВВП та валютних надходжень України (за 6 місяців 2018 року український експорт зріс на 2,8 млрд. дол. у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року.).

Доведено, що поглиблення економічного співробітництва між Україною та ЄС потребує розвитку транскордонної співпраці на рівні регіонів, в яких, крім загальнодержавних програм економічного співробітництва, можуть реалізовуватися регіональні та місцеві програми транскордонного співробітництва з країнами ЄС у економічній сфері, які сприятимуть більш активній співпраці. Так, нова макрорегіональна Стратегія ЄС для Карпатського регіону має стати Дорожньою картою сприяння ефективному регіональному розвитку Карпат та можливістю для вирішення спільних завдань розвитку місцевої інфраструктури, відновлювальних джерел енергії, туризму та рекреації. Іншими напрямками розвитку транскордонної співпраці регіонів України та ЄС в рамках виконання Угоди про асоціацію є поліпшення управління кордонами, формування конкурентоспроможної прикордонної економіки, розвиток прикордонної торгівлі, створення транскордонних кластерів, розширення транспортних коридорів, створення торговельно-логістичних центрів.

Визначено, що розвитку транскордонного співробітництва сприятимуть такі заходи як: прийняття Концепції інтегрованого управління кордонами, створення Міжвідомчої робочої групи з питань координації інтегрованого управління кордонами, прийняття Закону України «Про режим спільного транзиту», створення механізму «єдиного вікна» та функціонування єдиного державного інформаційного веб-порталу «єдине вікно для міжнародної торгівлі».

Доведено, що для досягнення цілей Угоди про асоціацію у сфері економічної співпраці необхідним є комплексний механізм державного управління, який базується на поєднанні інституційного, нормативно-правового, організаційного, інформаційного механізмів, що представлені сукупністю принципів, методів, інструментів, застосування яких органами державної влади забезпечує створення відповідного регуляторного середовища, інституційної та організаційної структури співробітництва для успішної реалізації економічної співпраці. Реалізація комплексного механізму забезпечить зміну правового поля,

створення нової системи державного контролю за функціонуванням ринку продукції, умови для прозорої конкуренції, перегляд умов надання майже усього спектру фінансових, транспортних та інших послуг. У спільній заяві за результатами 20 Саміту Україна - ЄС (2018) підкреслена готовність Євросоюзу до схвалення механізму інтеграції України натаких напрямках як енергетичний та цифровий ринки, митна сфера.

Запропоновано органам державного управління здійснити такі організаційні заходи як: моніторинг можливих ризиків та загроз щодо національних виробників; забезпечення суб'єктів української економіки високоефективними умовами функціонування на внутрішньому ринку; розробка спеціальних регіональних програми розвитку з урахуванням інтенсивності співпраці регіонів України і ЄС; приведення у відповідність технологічних, фінансових, соціальних параметрів України до європейських стандартів, які забезпечують стратегічні позиції на внутрішньому і європейському ринках.

Обґрунтовано, що для реалізації національних економічних інтересів України необхідно в межах економічного співробітництва з ЄС передбачити: використання захисних компенсаційних й антидемпінгових мит, а також відповідних заходів на неправомірні дії контрагентів; посилення державними органами економічного стимулювання і фінансової підтримки розвитку експортноспрямованих виробництв; здійснення ефективного митно-банківського контролю за імпорними угодами з метою зменшення витоку капіталу з країни. До процесу вдосконалення державного управління економічним співробітництвом з ЄС доцільно додати співпрацю з об'єднаннями підприємців, галузевими і регіональними союзами виробників і експортерів.

Доведено необхідність запровадження в системі професійного навчання та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування спеціальних програм, тренінгів, фокус-груп тощо з питань економічного співробітництва між Україною і ЄС та імплементації Угоди про асоціацію, що дозволить підвищити якість управління, удосконалити моніторинг та оцінювання процесів співробітництва, розвивати мережу інформаційно-управлінських та експертних структур.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі розв'язане актуальне наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною і ЄС та підвищення на цій основі ефективності державного впливу на процеси євроінтеграції України, виконання економічної складової Угоди про асоціацію.

Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі висновки:

1. Констатовано, що розвиток європейської інтеграції зумовлює необхідність проведення цілеспрямованої державної політики у сфері економічного співробітництва між Україною та ЄС для подальшого соціально-економічного розвитку країни, оптимізації суспільних відносин, підвищення

добробуту українських громадян, наближення до європейських економічних стандартів.

Встановлено, що для подолання певних проблем і труднощів у реалізації державної політики у цій сфері необхідно: удосконалити національне законодавство та наблизити його до стандартів Європейського Союзу; розробити ефективну модель координації співробітництва; здійснити інституційну та організаційну перебудову органів державної влади, відповідальних за цю сферу; забезпечити організацію співробітництва компетентними фахівцями.

2. Здійснено ретроспективний аналіз економічного співробітництва між Україною та ЄС в контексті євроінтеграції, визначено, що підписання Угоди про асоціацію передбачає здійснення економічного співробітництва у більш ніж 30 сферах, а розвиток процесу економічної інтеграції полягає у лібералізації і синхронізованому відкритті ринків ЄС та України, взаємному збалансуванні торгівлі, наданні на засадах взаємності режиму сприяння інвестиціям з ЄС в Україну та українським експортерам на ринках ЄС, запровадженні спільного правового поля і єдиних стандартів у сфері конкуренції та державної підтримки виробників.

3. Визначено принципи, функції та зміст державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС як сукупність рішень і дій інституційного, правового, організаційного, фінансового, інформаційного характеру органів державної влади України, спрямованих на розвиток економічного співробітництва, виконання економічної частини Угоди про асоціацію, поліпшення міждержавних відносин та підтримку європейського вибору України на засадах компетентності, відповідальності, стратегічного довгострокового планування, розширення зв'язків між суб'єктами економічної співпраці.

4. Досліджено правові засади державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС і визначено шляхи наближення національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, яке має орієнтуватися на адаптацію норм та стандартів у сегментах економічного аспис, що стосується визначення пріоритетів в економічній сфері, врахування характеру адаптації та особливостей застосування способів здійснення цього процесу.

5. Доведено, що ефективність інституційного та організаційного механізмів державного управління в реалізації економічного співробітництва Україна-ЄС може бути підвищена за рахунок таких заходів як: моніторинг можливих ризиків та загроз щодо національних виробників; забезпечення суб'єктів української економіки високоефективними, умовами функціонування на внутрішньому ринку; розробка спеціальних регіональних програми розвитку з урахуванням інтенсивності співпраці регіонів України і ЄС; приведення у відповідність технологічних, фінансових, соціальних параметрів України до європейських стандартів, які забезпечують стратегічні позиції на внутрішньому і європейському ринках; використання захисних компенсаційних й антидемпінгових мит, а також відповідних заходів на неправомірні дії контрагентів; посилення державними органами економічного стимулювання і

фінансової підтримки розвитку експортноспрямованих виробництв; здійснення ефективного митно-банківського контролю за імпортними угодами з метою зменшення відпливу капіталу з країни.

6. Доведено, що процес економічного співробітництва між Україною та ЄС відбувається в умовах певних ризиків, які виникають як в результаті внутрішніх українських проблем, так і в контексті геополітичних змін. Для попередження ризиків запропоновано компенсаційну політику для поліпшення економічного клімату для підприємств; перегляд бюджетної політики України й набору методів щодо її реалізації: удосконалення податкової реформи, що передбачає поліпшення податкових зборів; проведення реформи фінансового сектору, що дасть можливість збільшити внутрішні надходження, полегшити фінансування підприємств.

7. Визначено заходи державної підтримки щодо розвитку зони вільної торгівлі та інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС і наведено практичні рекомендації для органів державної влади, які передбачають конкретні заходи, спрямовані на структурну перебудову економіки, прискорення інвестиційного процесу, зниження рівня податкового навантаження на бізнес і вартості кредитних ресурсів, забезпечення управлінських структур професійно компетентними фахівцями, вирішення низки інших проблем на основі використання можливостей відкритості економіки через регулюючі функції держави, оптимальне поєднання зовнішньоекономічної лібералізації та політики протекціонізму.

8. Розглянуто форми транскордонного співробітництва, поліпшення управління кордонами, формування конкурентоспроможної прикордонної економіки, розвитку прикордонної торгівлі, створення транскордонних кластерів, розширення транспортних коридорів, створення торговельно-логістичних центрів для підвищення ефективності економічного співробітництва між Україною та ЄС у рамках виконання Угоди про асоціацію.

9. Розроблено комплексний механізм державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС на принципах взаємної вигоди, взаємодії, прозорості та прогнозованості, який містить інституційний, нормативно-правовий, організаційний, інформаційний механізми державного управління, об'єднує структури урядового, парламентського, експертного та громадського секторів з залученням до співпраці об'єднань підприємців, галузевих і регіональних союзів виробників та експортерів.

Надано практичні рекомендації щодо його впровадження в практичній діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Паянова Л.В. Вплив безперервної освіти на підвищення рівня професійного розвитку державних службовців в країнах ЄС. *Філософські та*

психолого-педагогічні засади управління: зб.наук.праць Донецького державного університету управління. (Серія «Державне управління», вип. 226). Донецьк: ДонДУУ. 2012. Т. XIII. С. 269-275.

2. Паянова Л.В., Стрижакова А.Ю. Тенденції регіоналізації в країнах ЄС як фактор модернізації державної регіональної політики України. *Теорія та практика державного управління*: зб.наук.пр. Вип. 1 (44), X.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр». 2014. С. 342-349 (Особистий внесок автора полягає в дослідженні тенденцій регіоналізації в ЄС, особливостей євроінтеграційних процесів).

3. Паянова Л.В. Процес адаптації законодавства України до законодавства ЄС: організаційні аспекти. *Process of adaptation of the Ukrainian laws to the EU laws: organizational aspects. Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління, 2014. 1(67). С.193-201.*

4. Паянова Л.В. Діяльність органів державного управління щодо розвитку зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. *Аналітика і влада: журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. Ін-ту пробл. держ. упр. та місц. самоврядування / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України.. 2014. № 9. С.123-127.*

Статті у зарубіжних виданнях

5. Paianova L.V. Formation institutional mechanism public administration in European integration Ukraine on the example of Poland *Economics, management, law: challenges and prospects: Collection of scientific articles. - Discovery Publishing House Pvt. Ltd.. New Delhi. India. 2016. С. 138-142.*

6. Паянова Л.В., Стрижакова А.Ю. Методологічні засади транскордонного співробітництва між Україною та країнами ЄС. *Sciences of Europe (Praha, Czech Republic). 2018. VOL 1, No 29. С. 26-31* (Особистий внесок автора полягає в дослідженні основних тенденцій впливу транскордонного співробітництва на розвиток інтеграційних процесів між Україною та ЄС в економічній сфері).

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Паянова Л.В. Вплив європейського управління на державне управління в Україні. *Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади*: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (м. Полтава, 22 листопада 2011 р.). Полтава: ПолтНТУ, 2011. С. 136-138.

8. Паянова Л.В. Східне партнерство як інструмент розвитку європейської політики. *Соціально-гуманітарні аспекти співробітництва між Україною та ЄС у контексті Східного партнерства і Стратегії «Європа – 2020»*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнародною участю (м. Донецьк, 6-7 квітня 2012 р.). Донецьк: ДонДУУ, 2012. С. 238 -243.

9. Паянова Л.В. Досвід державної служби країн ЄС в контексті трансформації системи державної служби України. *Соціально-гуманітарні проблеми менеджменту*: матеріали V Міжнародної наукової Інтернет-конференції, 2012 р. Донецьк: ДонДУУ, 2012. С. 154-156.

10. Паянова Л.В. Євроінтеграція як стратегічний вибір України. *Координати управління*: збірник наукових праць /за ред. проф. Д.І.Дзвінчука. Вип. 2. Івано-Франківськ: «Місто НВ», 2012. С. 184-188.

11. Паянова Л.В. Реформування державної служби України в умовах Євроінтеграції. *Публічне управління: виклики XXI століття*: зб. тез XIII Міжнар. наук. конгресу. (м. Харків, 21-22 березня 2013 р.). Х: Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2013.С. 335-336

12. Паянова Л.В. Досвід державної служби країн Європейського Союзу. *Регіональний розвиток - основа розбудови української держави*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Донецьк 9-10 квітня 2013 р.). Донецьк: ДонДУУ, 2013. С. 238-240.

13. Паянова Л.В., Стрижакова А.Ю. Політика міського управління у реалізації міжрегіонального співробітництва. *Проблеми теорії та практики міського управління (економіко-правовий аспект)*: матеріали IX Міжнародної наук.-практ. конф. / [НАН України. Ін-т економіко-правових досліджень. Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2013. С.127-130 (Особистий внесок автора полягає у дослідженні особливостей міжрегіонального співробітництва з країнами ЄС).

14. Паянова Л.В. Корпоративна соціальна відповідальність як фактор сприяння сталого розвитку бізнесу: порівняльний аналіз ЄС та України. *Політика корпоративної соціальної відповідальності в контексті сталого соціально-економічного розвитку*: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 5-6 грудня 2013 р.). Донецьк: ДонДУУ, 2013. С. 207-209.

15. Паянова Л.В. Реформування європейського врядування: проблеми та перспективи. *Модернізація державного управління: теорія та практика* [Текст]: матер. наук.-практ. конф. за між нар. уч.): у 2 ч. Ч.2 / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцова.(м.Львів, 11 квітня 2014 р.)С. 271-274.

16. Паянова Л.В. Інституційний механізм державного управління в контексті співробітництва Україна – ЄС. *Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи*: матеріали VI Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з державного управління, 22 трав. 2015 р. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. С. 147-150.

17. Паянова Л.В. Інституціональні засади вступу Польщі до ЄС. *Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи*: матеріали VII Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів із державного управління. 27 трав. 2016 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. С. 137-140.

АНОТАЦІЯ

Паянова Л.В. Удосконалення механізмів державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, спеціалізована вчена рада Д 26.891.02, Київ, 2019.

Актуалізовано необхідність удосконалення механізмів державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС, виконання економічної частини Угоди про асоціацію.

Визначено теоретико-методологічні підходи до державного управління економічним співробітництвом між Україною та ЄС, здійснено ретроспективний аналіз розвитку економічного співробітництва в процесі євроінтеграції, розглянуто принципи, функції, зміст державного управління у даній сфері.

Доведено необхідність узгодження національного законодавства з відповідними положеннями *acquis* ЄС, здійснення необхідних адміністративних та інституційних реформ, підвищення ефективності інституційного та організаційного механізмів державного управління для попередження ризиків співробітництва.

Обґрунтовано можливості та форми державної підтримки економічного співробітництва між Україною та ЄС в процесі реалізації Угоди про асоціацію, доведена необхідність розвитку активних форм транскордонної співпраці.

Розроблено комплексний механізм державного управління розвитком економічного співробітництва між Україною та ЄС в рамках Угоди про асоціацію, який забезпечує створення відповідного регуляторного середовища, інституційної та організаційної структури співробітництва.

Ключові слова: механізми державного управління, економічне співробітництво, європейська інтеграція, Угода про асоціацію між Україною та ЄС, зона вільної торгівлі.

ANNOTATION

Payanova L.V. Improvement of the mechanisms of state governance by development of economic cooperation between Ukraine and the EU.–As a manuscript.

Dissertation is presented for a Ph. D. (Candidate Degree) in Public Administration for Specialization: 25.00.02 - Mechanisms of Public Administration. Ukrainian State Employment Service Training Institute, Specialized Academic Council D 26.891.02., Kyiv, 2019.

The necessity of improving the mechanisms of state governance for the development of economic cooperation between Ukraine and the EU was implementation of the economic part of the Association Agreement were actualized.

Theoretical and methodological approaches to the state governance of economic cooperation between Ukraine and the EU were defined, a retrospective analysis of the development of economic cooperation in the process of European integration was carried out, the principles, functions, content of public administration in this area were considered.

The necessity of harmonization of national legislation with the relevant provisions of the EU *acquis*, the implementation of the necessary administrative and

institutional reforms, improving the efficiency of institutional and organizational mechanisms of state governance to prevent the risks of cooperation have been proved.

The possibilities and forms of state support for economic cooperation between Ukraine and the EU in the process of implementation of the Association Agreement are substantiated, the necessity of developing active forms of cross-border cooperation has been proved.

An integrated mechanism of state governance for the development of economic cooperation between Ukraine and the EU within the framework of the Association Agreement has been developed, which ensures the creation of the necessary regulatory sphere, institutional and organizational structure of cooperation.

Key words: mechanisms of state governance, economic cooperation, European integration, Association Agreement between Ukraine and the EU, free trade zone.

VORSPANN

Payanova L.V. Verbesserung der Mechanismen der staatlichen Verwaltung für die Entwicklung der wirtschaftlichen Zusammenarbeit zwischen der Ukraine und der EU. - Zu den Rechten des Manuskripts.

Diplomarbeit für ein Dokortitel in öffentlicher Verwaltung, Fachrichtung 25.00.02 - Mechanismen der öffentlichen Verwaltung. Institut für die Ausbildung des Personals der staatlichen Arbeitsverwaltung der Ukraine, Specialized Academic Council D 26.891.02, Kiew, 2019.

Die Notwendigkeit einer Verbesserung der Mechanismen der Staatsführung für die Entwicklung der wirtschaftlichen Zusammenarbeit zwischen der Ukraine und der EU sowie die Umsetzung des wirtschaftlichen Teils der Assoziierungsvereinbarung wurde aktualisiert.

Die Notwendigkeit einer Anpassung der nationalen Rechtsvorschriften an die einschlägigen Bestimmungen des EU-Besitzstands, die Durchführung der erforderlichen administrativen und institutionellen Reformen sowie die Erhöhung der Wirksamkeit der institutionellen und organisatorischen Mechanismen der öffentlichen Verwaltung zur Verhinderung der Risiken einer Zusammenarbeit wurden nachgewiesen.

Im Rahmen der Assoziierungsvereinbarung wurde ein integrierter Mechanismus der Staatsführung für die Entwicklung der wirtschaftlichen Zusammenarbeit zwischen der Ukraine und der EU entwickelt, der die Herstellung eines entsprechenden ordnungspolitischen Umfelds, einer institutionellen und organisatorischen Struktur der Zusammenarbeit gewährleistet.

Stichworte: Mechanismen der staatlichen Verwaltung, wirtschaftliche Zusammenarbeit, europäische Integration, Assoziierungsvereinbarung zwischen der Ukraine und der EU, Freihandelszone.

Підписано до друку 27.02.2019.
Формат 148x210. Обл.-вид. арк. 1,41.
Тираж 100 прим.
Свідоцтво серії ДС 1805 від 25.05.2004

Надруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України

03038, м.Київ, вул.Нововокзальна, 17, тел. (044) 536-14-85